

ALEN ŽUNIĆ

CRTICE O GRADU I ARHITEKTURI

BORKA BOBOVEC

NOTES ON THE CITY AND ITS ARCHITECTURE

BORKA BOBOVEC

The book written by Borka Bobovec is thematically focused on various urban sections of Zagreb City. The author deals with a wide range of scales: from the large scale city areas over some smaller urban zones to individual buildings whose exceptional design or position within the urban fabric added great value to their immediate urban context. The book predominantly covers buildings and urban projects from the second half of the 20th century, i.e. the period of Late Modernism up to contemporary challenges of the 21st century. The essays compiled here had previously been published in the magazine "Korak u prostor" (2013-2017). The book is structurally divided into three main chapters – the Skin, the Network and the Point. Each of them contains five thematically related essays accompanied by one introductory photograph.

HAZU, UPI-2M Plus
Zagreb, 2019.Str. 160, ilustr. 19, biljeske, literatura, izvori, *summary*,
o autorici
[22/16,5 cm, kolor, meki uvez]Urednik: Ivan Mlinar
Recenzenti: Karin Šerman, Tomislav Premerl,
Tamara Bjažić Klarin
Predgovor: Andrija MutnjakovićLektura: Mira Pavlica-Stojčević
Prijevod na engleski: Neda Borić
Dizajn: Šuma Šuma – Maja Subotić Susak
Tisak: Printera GrupaISBN 978-953-7703-54-7 [UPI-2M Plus]
ISBN 978-953-3472-53-9 [HAZU]
CIP 001030140 [NSK Zagreb]

Posljednjih su godina u hrvatskoj arhitektonskoj publicistici napokon započela studiozna istraživanja o opusima ključnih autora nase modernističke scene. Objavljene su knjige o Antunu Ulrichu, Bernardu Bernardiju, Ernestu Weissmannu, Lavoslavu Horvatu, Nikoli Filipoviću, Branku Kincluu..., a među istaknutim istraživačima u tome žanrovskom segmentu valja istaknuti i dr.sc. Borku Bobovec s velikom monografijom o opusu arhitekta Miroslava Begovića te recentnije objavljenom knjigom *2/2 XX Antologija hrvatske arhitekture druge polovice dvadesetog stoljeća*.

Nova publikacija arhitektice Bobovec ne govori o osobama i njihovim projektima, već o fenomenima grada – od razine urbanizma do pojedinačne arhitekture. Iako u naslovu nije eksplicitno navedeno, autorica piše o Zagrebu – gradu u kojem već nekoliko desetljeća profesionalno djeluje. Nastavljajući kronološki fokus svojih dosadašnjih knjiga Bobovec i ovdje obrađuje djela i urbanističke projekte druge polovice 20. stoljeća, razdoblja kasne moderne, sve do suvremenih izazova 21. stoljeća, a 15 teorijskih eseja što ih je ovom prilikom objedinila prethodno su bili objavljeni u časopisu „Korak u prostor” (2013.-2017.).

Kako već u samom predgovoru akademik Andrija Mutnjaković navodi – „Borka Bobovec potiče raspletanje dileme između dviju antagonističkih sintagmi: čovjek je stvorio grad / grad je stvorio čovjeka”. Knjiga u svojoj kompoziciji kao da parafrizira Lynchovih pet ele-

menata sagledavanja slike grada, ovdje svedenih na tri osnovna poglavlja ‘strukturnih’ naziva – *Opna*, *Mreža* i *Tocka*. Unutar svake cjeline autorica smješta po pet tematski povezanih eseja, redovito popraćenih jednom uvodnom fotografijom koja nagovijesta fokus svakog teksta. Bobovec se kreće od širokog mjerila na razini gradskih područja do pojedinih uzih urbanih zona, te do pojedinačne arhitekture odnosno repernih zgrada koje su svojom dispozicijom u prostoru ili oblikovanjem iskazale naglasenu vrijednost formiranja neposrednoga urbanog okoliša ili kvalitete života.

Unutar prve cjeline pod naslovom *Opna* autorica se bavi mjerilom sagledivim jedino iz ptičje perspektive. Pokriva cjeline grada i opisuje nastanak Novoga Zagreba, piše o zasebnim naseljima poput Dugava ili se vraća u prošlost i obrađuje temu planiranja Jaruna te analizira pojedinačne antologijske gradnje u njegovoj blizini, kao što je Odakov stambeni niz iz 1980-ih.

U drugom poglavlju *Mreža* kreće se neizostavnim urbanističkim linearnim potezima ili kako bi Lynch to nazvao ‘putovima’ i ‘raskršćima’ – mjestima na kojima infrastruktura otvara put budućim *layerima* sirenja i denzifikacije grada – gdje autorica donosi teme od Ulice grada Vukovara, preko Dkalčeve ulice do manjih prolaza i pasaža kroz gusto gradsko tkivo.

Posljednje poglavlje naslovljeno *Tocka* ne promatra samo zasebne građevine u prostoru, ne

opisuju ih tek kao lynchevske repere, već pojedinačnu arhitekturu stavlja u kontekst širega prostora i u konačnici komentira urbanističke cjeline jasnih granica i rubova. Tako Bobovec piše o nekoliko trgova – Jelacićevo, Markovu, Trgu Europe, ali i o skrivenim dvorištima Gornjega grada koja su tek nedavno postala *hot spots* otvorena i za širu javnost.

Unatoč literarno izbrušenomu esejnom karakteru knjige, tekstovi su opremljeni i primjerenim znanstvenim aparatom: biljeskama, literaturom, engleskim sažetkom i popisom izvora.

U doba kada Zagreb prolazi kroz kritična urbanistička previranja i ugrožen je agresivnim najavama inozemnih megainvesticija na zelenim zonama ili na prostorima visoke arhitektonske razine (poput prijetećega ‘Zagrebačkog Manhattan’a’) upravo ovakve publikacije osvješćuju vrijednosti koje grad bezuvjetno mora čuvati. Važnost pametnoga i održivoga planiranja gradova, od detalja do velikih cjelina, najbolje je sažeta u uvodnoj rečenici Borke Bobovec: „S obzirom na to da su ulaganja u gradogradnju najveća i najdugoročnija društvena investicija, u njoj bi trebalo postići optimalan odnos funkcionalnosti i arhitektonske vrsnoće, uzavajajući kriterije koji grad čine gradom.” Autorica svojom knjigom ukazuje na ključne i zanimljive aspekte urbaniteta Zagreba, a tekstovi objedinjeni u ovoj lijepo dizajniranoj publikaciji pisani su ne samo za struku nego i za širu javnost zainteresiranu za razvoj i nastanak gradova i urbane (arhi)kulture.